

Årsmelding 2017

Hordaland fylkeseldreråd

Innleiing

Innføring av lovfesta eldreråd i kommunar og fylkeskommunar vart lovpålagt frå 1. januar 1992. Det har gitt eldre personar auka medraderett i saker som vedkjem dei. Dette er i samsvar med FN sine prinsipp som vart vedtekne av FN i 1991. Følgjande punkt er tekne med under hovudområde deltaking:

”Eldre skal vera integrert i samfunnet, delta aktivt i utforming og gjennomføring av politikken som direkte vedkjem deira velferd, og dele sine kunnskapar, sin dugleik og sine erfaringar med yngre generasjonar.”

Eldreråda er viktige talerør i denne samanhengen.

Fylkeseldrerådet i Hordaland er eit rådgivande organ for fylkeskommunen og fylkeskommunale verksemdar når det gjeld tilhøve som vedkjem eldre og eldre sine levekår. Rådet kan også sjølv ta opp saker.

Fylkeseldrerådet samarbeider og har kontakt med dei 33 kommunale eldreråda i Hordaland og med Statens seniorråd som vart oppretta ved Kongeleg resolusjon 19. april 2002.

Eldrerådet si funksjonstid er fire år og følgjer fylkestingsperioden. Nytt eldreråd vart oppnemnd etter fylkestingsvalet i september 2015.

Saksdokument og møteprotokollar frå rådsmøta i fylkeseldrerådet er tilgjengelege på fylkeskommunen sin nettportal (<http://www.HFK.no>) til liks med politiske organ i fylkeskommunen.

Samansetjing av fylkeseldrerådet (FYEL)

Rådet har sju representantar med personlege vararepresentantar. To representantar er politisk oppnemnde og fem er valde etter forslag frå pensjonistforeiningar i fylket.

For valperioden 2015 – 2019:

Kåre Ystanes	leiar	Vara: Gunvor Opedal
Gunda Falao Sparre	nestleiar	Vara: Svein Njåstad
Martin Monrad Reigstad	medlem	Vara: Eli Nordstad
Inger M. Lingjerde	medlem	Vara: Kari Solberg
Odd Himle	medlem	Vara: Egil Haaland

Politisk valde representantar:

Synnøve Solbakken	medlem	Vara: Tore Svendsen m.fl.
Inger Sjong	medlem	Vara: Silje Hjemdal

Sekretariat:

Fylkeseldrerådet (FYEL) har hatt møtesekretær/ sakshandsamar/ rådgjevar som administrativt er knytt til organisasjonsavdelinga i fylkeskommunen. Merethe Nordnæs og Berit Dianne Kilvær har delt sekretærfunksjonen frå 1/1-2017.

Arbeidsutval:

Kåre Ystanes (leiar), Gunda Falao Sparre (nestleiar), Merethe Nordnæs (sekretær for utvalet) har fungert som arbeidsutval for fylkeseldrerådet i 2017.

Budsjett:

Budsjett- og rekneskapsansvar for rådet er lagt til økonomiavdelinga. Fylkeseldrerådet hadde i 2017 til disposisjon eit budsjett på kr. 400.000. Budsjettet vart nytta til rådet sine møte, den årlege konferansen i regi av FYEL i HFK for dei kommunale eldreråda i Hordaland, deltaking på konferansar/seminar, Vestlandssamarbeidet mellom fylkeseldreråda i Hordaland, Sogn og Fjordane og Rogaland og den årlege landskonferansen for fylkeseldreråd.

REPRESENTAR I BRUKARUTVALA for helseføretaka i Hordaland 2017-2019:

Helse Vest:	Sogn og Fjordane fylkeseldreråd	(vara:)
Helse Bergen:	Inger Lingjerde	(vara: Monrad Reigstad)
Haraldsplass diakonale sjukehus:	Gunda Falao Sparre,	(vara: Odd Himle)
Helse Fonna:	Synnøve Solbakken	(vara: Rogaland fylkeseldreråd)

DELTAING PÅ KURS, KONFERANSAR OG SAMLINGAR/SEMINAR:

Kurs

29.03.2017 vart det halde opplæringskurs for medlemmene i brukarutvala under helseføretaka i Hordaland. Frå Fyel deltok Inger Lingjerde og Gunda Falao Sparre.
29 og 30.08.2017: Fellessamling for Brukarutvala under helseføretaka i Hordaland. Frå Fyel deltok Inger Lingjerde, Monrad Reigstad og Gunda Falao Sparre.

Konferansar

1. Konferanse for dei kommunale eldreråda i Hordaland (7-8 nov. 2017 i Bergen) i regi av Fylkeseldrerådet i Hordaland

Fylkeseldrerådet i Hordaland arrangerer kvart år ein to dagars konferanse for dei kommunale eldreråda i Hordaland. Konferansen i 2017 gjekk føre seg på Scandic Bergen City Hotell i Håkonsgaten 2-7 i Bergen.

Konferansen vart opna av leiar Kåre Ystanes. Fire elevar frå musikklinja ved Langhaugen videregående skole spelte fiolin, og vara Fylkesordførar Pål Kårbø helste deltakarane frå fylkeskommunen. Kulturinnslag ved middagen om kvelden var ved Migrasjon som framførte songar som utvandrarane hadde med seg frå Noreg til USA.

Program for konferansen:

Dag 1:

Velkomen v/ Kåre Ystanes, leiar i Fylkeseldrerådet
Helsing v/ Pål Kårbø, vara fylkesordførar
Kulturinnslag v/ elevar frå Langhaugen videregående skole

Tema 1: NAV – Hjelpemidler og tilrettelegging. Kjerneoppgaver og utviklingstekk
v/ Geir Rune Folgerød, avd. Dir. Hjelpemiddelhuset

Tema 2: Innlegg frå to eldreråd: Fjell eldreråd ved leiar Berit Anita Knudtsen Larsen og Ulvik eldreråd ved leiar Berit Aarekoll : *Erferingar som eldreråd i min kommune.*

Tema 3: *Framtidas utfordringar for eldreråd* v/ Jan Davidsen, leiar Pensjonistforbundet

Gruppearbeid: *"Korleis kan eldrerådet i min kommune fungera betre?"*
Presentasjon av gruppearbeid

Tema 4: Sjukeheim og pleieheimar. Nytt inntakssystem frå 1. Juli 2017.

Kva skal sjukeheimar vera i framtida?
v/ Astrid Toft, dagleg leiar KS Hordaland

Første dag blei avslutta med felles middag. HR Dir. Geir Davidsen helste frå Rådmannen og Fylkeskommunen og heldt tale. Under middagen var det kulturinnslag ved "Migrasjon" med songar og forteljingar frå norske utvandrarar i USA.

Dag 2:

Dagen vart opna med allsong under leiing av Nicolay Leganger

Tema 5: Tannhelse. *"Eldre må kunna bita frå seg"* v/ Gunhild Strand, professor i odontologi, UiB

Tema 6: *Likeverd i Hordaland Fylkeskommune* v/Frode Mannsåker, HR-leiar i Hordaland Fylkeskommune

Tema 7: *Pasientreiser* v/ Ann-Mari Hølland, avd. sjef Helse Bergen og Pål Eidsheim, seksjonsleiar Kjørekontoret

2. Vestlandskonferansen 2017. (4-6 april 2017)

Fylkeseldreråda i Sogn og Fjordane, Rogaland og Hordaland har gjennom fleire år hatt eit regionalt samarbeid ved at dei har skifta på å vera vertskap for ein felles konferanse eller ein studietur. I 2017 vart konferansen halden som ein studietur til Aalborg i Danmark. Rogaland hadde ansvar for programmet på studiereisa.

Program:

Dag 1: Velkommen til Ålborg kommune v/ Rådmann Thomas Krarup.

Universell utforming og tilgjengelighet for eldre.

Omsorgstannpleie i Ålborg kommune v/ klinikkleder Maiken Bagger

Presentasjon av Fremtidens pleiehjem og en guidet tur i huset v/ pleiehjemsleder Kis Anette Lund og Lars Nøhr.

Dag 2: Besøk ved Rehabiliseringscenter Aalborg v/ senterleder Hanne Hostrup

Omvisning i Musikkens Hus og Nordkraft

Orientering om kultur- og fritidstilbud i Aalborg kommune v/ sjefskonsulent Claus Rene Pedersen

Samferdsel, (trafikk, kollektivtilbud og trygg trafikk for eldre) v/ avd. Leder Jan Øhlensläger.

Omvisning på Dronninglund Slot

3. Landskonferansen for fylkeskommunale eldreråd 2017 (22-24 mai 2017)

Det vert årleg skipa til ein landskonferanse for fylkeskommunale eldreråd. Eit av fylkeseldreråda i landet tek på seg arrangementet. I 2017 fann denne konferansen stad i Ålesund.

Program:

Dag 1: Byvandring i Ålesund med guide

Velkomen til Møre og Romsdal v/ fylkesordførar Eva Aurdal

"Dei eldre og fungering i kvardagen. Kva seier forskinga?" v/ Bjørn Heine Strand, seniorforskar ved Folkehelseinstituttet.

"Korleis møte eldreveksten i kommunane" v/ Åse Snåre, direktør for helse og velferd i KS

Atlantehavsparken med omvisning

Dag 2: Gjennomgang av innkomne forslag til uttalar

"Er senior- og eldrerådene utgått på dato?" v/ Wenche Frogn Sælleg, leiar Statens seniorråd

Norge rundt, tema 1: Folketalsutviklinga – med utgangspunkt i Møre og Romsdal

Norge rundt, tema 2: Digitalisering - konsekvensar for eldre

Noreg rundt, tema 3: Eldre som ressurs i offentleg og frivillig verksemd

Orientering om museumsdrifta i Møre og Romsdal v/ fylkeskultursjef Heidi-Iren Wedlog Olsen

Sunnmøre museum med orientering og omvisning

Dag 3: Vedtak av uttalar

"Bustad og tenester for eldre" v/ Christine Thokle Martens, forskar ved NOVA/ Høgskolen i Oslo/Akershus.

Praktisk tilrettelegging av bustader v/ Tommy Rønne, rådgivar i Husbanken Midt-Norge

Besøk til Alnes fyr/ opplevingscenter med omvisning

Samlingar/seminar:

Enkeltmedlemmer i Fylkeseldrerådet har vore til stades på følgjande samlingar /eksterne møte:

- 29/3-17: Opplæring for brukarutvala i Helse Bergen. Inger Lingjerde og Gunda Falao Sparre deltok.
- 3/5-17: Møte i Samferdsleavd. HFK for begge råd med tema "Utvida TT-ordning", orienterings- og innspelsmøte. Heile Fyel deltok.
- 20/6-17: Dialogmøte frå Helsedepartementet: "Leve hele livet. En kvalitetsreform for eldre". Gunda Falao Sparre deltok.
- 22/8-17: Dialogmøte med representant(ar) frå Fyel og Rådet for funksjonshemma med sakshandsamar frå Samferdsleavdelinga om revisjon av handlingsprogrammet for folkehelse. Gunda Falao Sparre deltok frå Fyel.
- 29-30/8-17: Samling for representantar i brukarutvala i Helse Bergen
- 25/9-17: Innspelsmøte til "Handlingsprogrammet til Regional plan for folkehelse 2014-2025. Gunda Falao Sparre deltok frå Fyel. Fyel sendte den 29/9 skriftleg innspel til enkelte punkt i forslaget til Handlingsprogram.

Eksterne foredrag

Medlem i Fylkeseldrerådet, Inger Lingjerde føreleste etter invitasjon for pensjonisttillitsvalde i Fagforbundet, som hadde samling i Øystese 25-26/9-17. Førelsinga hadde tittelen "Eldrerådet i arbeid, Eldrerådsloven /lovendring, Oppgaver og samarbeid"

Deltaking i prosjekt

I fylkeseldrerådet fekk i april 2016 førespurnad frå Samferdsleavdelinga om å delta i eit prosjekt om universell utforming i regi av Trafikkøkonomisk Institutt (TØI). Rådet var positiv til førespurnaden. Prosjektet blei avslutta i 2016 og er oppsummert i ein rapport, som låg føre i januar 2017.

MØTE OG SAKSOMRÅDE 2017

Fylkeseldrerådet har i 2017 hatt 7 rådsmøte og handsama 10 større saker. Rådet har gjeve uttale til høyringsframlegg og innspel i saker der dette har vore spurt etter. Rådet har også tatt opp saker som det har fått kjennskap til ved brev og innspel til rådet. Rådet har også fremja saker som det har initiert sjølv. Arbeidsutvalet (AU) har hatt 6 møte, som har vore telefonmøte for å spara reiseutgifter.

Saker som det har blitt arbeidd spesielt med:

- Diverse saker med innspel til Skyss
- Folkehelseplanen i Hordaland med innspel til justering av handlingsplanen
- Kollektivtrafikken; buss, båt og bane, og tilrettelegging for korrespondanse mellom buss- og båtruter og tilrettelegging for eldre trafikantar.
- Innspel til revisjon av Handlingsplan til Folkehelseplanen, september 2017
- Forslag til samferdselsavdelinga om endring i reglane for TT-kort når ein kjem på institusjon.
- Eldre døve som vert tilsidesette i kommunane
- Informasjon om dei ulike saksfelte fylkeskommunen arbeider med ved at sakshandsamarar frå ulike avdelingar har halde orienteringar i fylkeseldrerådet.
- Uttalar frå fylkeseldrerådet til diverse planar: (sjå nedanfor under oversikt over uttalar for ordlyden)
- Justering av Handlingsplan for Fylkeseldrerådet i Hordaland 2015-2019

Rådsmøte:

- 02/02-2017: Orientering frå Samferdselsavdelinga ved Rolf Rosenlund vedrørende retningslinjer for tildeling av TT-kort. Orientering frå fylkestannlege Arne Åsan om HFK's arbeid med tannhelse. Andre saker m.a.: Den kulturelle spaserstokken. Serviceliner i bydelane. Sluttrapport frå TØI om prosjektet "Universell utforming av bybane og bussar i Bergen", eit prosjekt Fylkeseldrerådet har deltatt i med respondentar.
- 30/03-2017 Leiar for seksjon plan ved regionsavdelinga, Marit Rødseth, orienterte om planseksjonen og regional planlegging. Oppfølging av orienteringa frå fylkestannlegen. Brev til samferdselsavdelinga om TT-kortordninga for funksjonshemma; forslag til endring av reglane. Likeverd i HFK, førebuing av høyringsuttale. Regional transportplan, førebuing av høyringsuttale. NAV og manglande papirutskrifter av pensjonsutbetalingar.
- 01.06-2017: Opplæring i teiknspråk i HFK. Skriftleg orientering frå fylkesrådmannen. Brev til fylkestannlegen vedr. tannhelse i HFK.
- 19/06-2017: Førebuing av fylkeseldrerådet sin konferanse for dei kommunale eldreråda i HFK. Tema og innleiarar.

- 12/09-2017: Orientering frå Regionsavdelinga ved spesialrådgivar Aina Haugstad og seniorrådgivar Sigrud Næsheim Bjercke om nye tiltak/ vesentleg endring av tiltak knytt til universell utforming i revisjon av handlingsprogrammet til folkehelseplan for HFK. Pasientreiser. Infobrosjyrar på bussane hausten 2017.
- 09/11-2017: Skriftleg innspel frå fylkeseldrerådet til rulleringa av Handlingsprogram for folkehelse. Eldre døve som blir tilsidesette vedsjukeheimar i Hordalandkommunar. Parkering i Birkelandsskiftet. Flytting av gangfelt i Årstadveien og endring namn på haldeplass same stad. Start arbeid med Årsmelding for fylkeseldrerådet 2017. Start ev. revisjon handlingsplan for fylkeseldrerådet 2017-2019.
- 07/12-2017:

AU-møte:

- 17/01-2017: Førebuing mm Fyelmøte den 02.02-2017
- 16.03-2017: Førebuing mm Fyelmøte den 30.03-2017
- 16.05-2017: Førebuing mm Fyelmøte den 01.06-2017
Førebuing mm Fyelmøte den 19.06-2017
- 18/08-2017: Førebuing mm Fyelmøte den 12.09-2017
- 19/10-2017: Førebuing mm Fyelmøte den 09.11-2017
- 21/11-2017: Førebuing mm Fyelmøte den 07.12-2017

Høyringsuttale/ innspel i saker

Fylkeseldrerådet har i 2017 gjeve uttale/ innspel i følgjande saker:

1. Uttale om plan for likeverd i HFK

Fylkeseldrerådet vedtok i møte den 30.03-2017 i sak PS 11/2017 å uttala seg. Fristen var 7/4-17. Følgjande uttale blei gitt:

Uttale til temaplan ”likeverd i Hordaland fylkeskommune” 2017 -2021

Fylkeseldrerådet seier seg nøgd med at det er utarbeida ein overordna plan som omhandlar likeverd, tiltak mot mobbing og diskriminering og som skal gje retningslinjer for tilsette og tenesteyting i Hordaland fylkeskommune.

Planen ser ut til å ha i seg det meste for å kunne nyttast som verktøy i arbeidet med problemstillingar m.o.t. likeverd for alle.

Me ser det likevel naudsynt å komme nokre forslag til forbetningspunkt., idet me saknar nokre tiltak retta mot aldersdiskriminering av seniormedaridarar. Allereie i ”**Likeverdsplakaten**” bør ein endra nest siste strategi pkt. til: Hordaland fylkeskommune er ein inkluderande verksemd, som arbeider for å hindre utstøying og fråfall, *særskild av eldre arbeidstakarar.*

Til side 7: ”**Likeverd i Hordaland fylkeskommune – tre hovudfokusområde**” saknar vi et avsnitt der ein fokuserar på eldre arbeidstakarar.

Dvs. at fylkeskommunen som arbeidsgjevar tar sitt arbeidsgjevarsansvar for å bidra til eldre tilsette ikkje opplever diskriminering, utstøying, negative haldningar som skapar utfrysing og ekskludering. (Dvs. uønskte utstøyttingsmekanismar) Og at eldre arbeidstakarar får ta del i planmessig kompetanseutvikling, gjennom fagleg og personleg utvikling gjennom heile yrkeskarrieren, og blir sett på som ein ressurs.

2. Uttale om Nasjonal Transportplan (NTP)

Fylkeseldrerådet vedtok i møte den 30.03.2017 i sak PS 12/2017 å uttala seg. Fristen var 7/4-2017. Uttalen dekte fleire punkt i forslaget til NTP. Fordi uttalen var på 5 sider, gjengir vi i denne årsmeldinga berre innleiinga:

”Høyringsdokumentet ber om at dei som uttalar seg til Regional Transportplan, særleg tek føre seg kva planen seier om mål, strategiar, overordna prioriteringar og tiltak. For fylkeseldrerådet er det naturleg å sjå på kva planen kan få å seia for situasjonen for dei eldre i fylket.

Fylkeseldrerådet har i tidlegare uttalar til Regional transportplan (RTP) vore oppteken av at det måtte verta lagt vekt på gode og tenlege kollektivtilbod med eit breitt rutenett og god korrespondanse mellom ulike bussruter og mellom buss og båt. Vidare har rådet peikt på kor naudsynt og tenleg det er å leggja til rette for romslege område for innfartsparkering for å få folk til å nytta kollektivtransport. Fylkeseldrerådet har også vore spesielt opptatt av at alle nye vegar blir bygde med gang- og sykkelveggar på sida. Fylkeseldrerådet er derfor glad for at RTP 2018- 2029 vektlegg desse områda i ulike kapitel i planen.

Rådet har i tillegg til å kommentera mål, strategiar, prioriteringar og tiltak nemnde i dei enkelte kapitel, disponert uttalen sin rundt punkt som rådet meiner har mykje å seia for dei eldre i fylket. I kommentarane viser vi til kor tema som vi tek opp, er nemnde i planen.”

3. Innspel til revisjon av handlingsprogrammet for folkehelse

Innspel til revisjonsarbeidet blei den 24/9-2017 sendt frå Fylkeseldrerådet til regionsavdelinga. Fylkeseldrerådet blei i møte den 12/9-2017 i sak PS 31/2017 orientert frå regionsavdelinga om dei endringane som er gjort i høve universell utforming i revisjon av handlingsprogrammet for folkehelse.

4. Uttale om forslag til endringar i TT-ordninga

Fylkeseldrerådet vedtok i møte den 7/12-2017 i sak følgjande uttale:

TT-kortbrukarar som vert innlagde på institusjon.

Fylkeseldrerådet har, slik det blir nemnt i saksframlegget (side 7/10) tidlegare skrive til samferdselsavdelinga om reglane for TT-kort når ein vert innlagd på institusjon. Rådet ber i skrivet om at det ikkje vert gjort forskjell på dei som kjem under nemninga tunge brukarar og andre brukarar med TT-kort når dei kjem på institusjon, men at det i den situasjonen må gjelde same reglar for alle.

Fylkeseldrerådet er difor særst glad for at det i dei nye reglane skal vera lik handsaming slik at alle TT-kortbrukarar som vert innlagde på institusjon, blir handsama likt, slik det framgår av tabellen over ytingar og reglar der gjeldande reglement og forslag til nytt reglement/ føresegn blir lista opp.

Valg av modellar for kvotetildeling.

Fylkeseldrerådet godtar grunngjevinga i alternativ 1 for å innføra lik grunnkvote til alle brukarar, men med det unntaket som er nemnt om å gi brukarar av elektrisk rullestol ein høgare kvote. (Tabell side 8/10). Vi støttar dermed forslaga til endringar slik dei går fram av tabellen. Sjå likevel kommentar nedanfor om minstealder.

Minstealder for å få livsvarig godkjenning.

Fylkeseldrerådet går ikkje i mot at minstealderen for å få livsvarig godkjenning som TT-brukar, vert auka frå 80 til 85 år, men meiner at den nye grensa må gjelda for nye søkjarar, men ikkje for dei som ved innføring av nye reglar allereie har livsvarig godkjenning fordi dei er over 80 år. Eit slikt unntak frå den nye regelen vil medføra at ein får ei naturleg utfasing over maksimum 5 år, som er føreslått som ny tildelingsperiode. Ei slik ordning vil også spare ein del sakshandsaming i og med at dei som er over 80 år og dimed allereie har livsvarig godkjenning som TT-kortbrukar, ikkje treng bli vurderte på nytt.

Tildelingsperiode

Fylkeseldrerådet er samd i at tildelingsperioden blir auka frå 4 til 5 år.

All sakshandsaming til fylkeskommunen.

Fylkeseldrerådet ser føremonane ved å samla all sakshandsaming i høve godkjenning som TT-kortbrukar i fylkeskommunen, og ikkje ute i den enkelte kommune. Rådet støttar difor dette forslaget.

Oppsummering

Fylkeseldrerådet er opptatt av å kunna vera ein nyttig samarbeidspartnar for fylkeskommunen i høve til dei eldre. Det er difor viktig at rådet på eit så tidleg tidspunkt som mogleg får kjennskap til dei ulike sakene som det vert arbeid med i fylkeskommunen og som vedkjem eldre, slik at rådet kan få gjeve innspel i tide. Det vert difor lagt vekt på at sakshandsamarar og andre sentrale personar med jamne mellomrom får møta rådet. Rådet er også medvete om at det kan ta opp saker på eiga hand. Rådet er glad for at ein har fått etablert eit godt samarbeid med dei ulike avdelingane i HFK med omsyn på informasjon og orienteringar til rådet.

Fylkeseldrerådet har sitt eige budsjett, noko som gjer det mogleg for rådet å samhandla med dei kommunale eldreråda og andre fylkeseldreråd.

Medlemmer i Fylkeseldrerådet er representantar og vararepresentantar i helseføretaka for perioden 2017-2019. Representantane gir tilbakemelding til Fylkeseldrerådet frå brukarmøta, og protokoll frå møta i brukarutvala blir sendt til Fylkeseldrerådet.

Bergen den

For fylkeseldrerådet

Kåre Ystanes

Leiar